



Zpráva dle ustanovení § 24 odst. 1 písm. b) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů,

o jednotlivých věcech, v nichž nebylo dosaženo dostatečných opatření k nápravě ani postupem podle § 20

Ochránce v této zprávě informuje Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o případech, kde se mu nepodařilo dosáhnout dostatečného zjednáání nápravy ani cestou vyrozumění nadřízeného úřadu, nebo o případech, kde úřad odmítl ochránci poskytnout potřebnou součinnost.

1) Pozastavení jmenování znalcem

Ochránce se zabýval podnětem, kdy místopředseda Krajského soudu v Plzni pozastavil jmenování stěžovatelky do funkce soudního znalce týden před složením slibu na základě dopisu bývalého manžela, kterým soudu oznámil, že je trestně stíhána pro trestný čin týrání svěřené osoby. Stěžovatelce bylo soudem sděleno, že její jmenování znalcem bylo pozastaveno do doby prošetření, zda splňuje podmínky dle § 4 odst. 1 písm. c) zákona o znalcích a tlumočnících („má takové osobní vlastnosti, které dávají předpoklad pro to, že znaleckou činnost může řádně vykonávat“).

Místopředseda soudu při vyjasňování právních názorů zdůraznil, že jmenování konkrétní osoby do funkce znalce závisí na uvážení předsedy příslušného krajského soudu. Osobě, která o jmenování znalcem požádá, tedy nevzniká právní nárok na to, aby znalcem byla jmenována, ani v případě, kdy splní všechny zákonné podmínky.

Ochránce ve zprávě o výsledku šetření a závěrečném stanovisku opakovaně upozorňoval na zásadu presumpce neviny. Osobu, která nebyla pravomocně odsouzena, není dle názoru ochránce možné a priori pokládat za pachatele a vyvozovat z toho, že probíhá trestní řízení, jakékoli závěry o osobních vlastnostech této osoby (jak by tomu mohlo být v případě, kdy by tato osoba byla již pravomocně odsouzena).

Dle ochránce není sporu o to, že na jmenování znalcem není právní nárok. Správním uvážením, které v této situaci zákon umožňuje, však nemůže být zcela libovolné a musí reflektovat jak systematiku právního řádu, tak okolnosti konkrétního případu. Pojetí bezúhonnosti, která by byla porušena již zahájením trestního stíhání, by pak bylo v případě soudních znalců a tlumočníků bez zjevného důvodu mnohem přísnější, než je tomu u osob, po nichž zákon bezúhonnost požaduje pro výkon funkce umožňující rozhodování o právech a povinnostech jiných či ochranu jejich práv.

S ohledem na presumpci neviny není zahájení trestního stíhání samo o sobě v rozporu s podmínkami stanovenými zákonem o znalcích a tlumočnících, neboť nevypovídá o osobních vlastnostech skýtajících záruku řádného výkonu znalecké funkce. Pozastavení jmenování navíc nemá žádnou procesní oporu v zákoně o znalcích a tlumočnících.

Místopředseda krajského soudu stěžovatelku nakonec vyrozuměl o tom, že jí nebude jmenovat soudní znalkyní stručně řečeno z důvodu, že její znalecká činnost není v současné chvíli potřebná.

Opatření k nápravě, navržená ochráncem, nebyla realizována. Zástupkyně ochránce, která se ujala vyřizování podnětu, proto využila oprávnění dle ustanovení § 20 odst. 2 písm. a) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, a o věci vyrozuměla ministra spravedlnosti, neboť Ministerstvo spravedlnosti dle ustanovení § 123 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, organizuje a řídí výkon znalecké a tlumočnické činnosti. Ani při využití tohoto postupu však nedošlo k provedení opatření k nápravě. Proto se ochránce rozhodl o tomto případě informovat Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky.

2) Poplatek za poskytnutí kopie ze správního spisu

Na ochránce se obrátila stěžovatelka s žádostí o prošetření postupu Městského úřadu Holešov. Stěžovatelka požádala odbor územního plánování a stavebního řádu Městského úřadu Holešov o nahlédnutí do spisu. Ze spisu si vyžádala kopie určitých dokumentů. Úřad jí je poskytl, avšak účtoval jí správní poplatek 15,- Kč za stránku. Stěžovatelka se proti tomuto postupu bránila stížností, v níž namítala, že kopie dokumentů jí měly být poskytnuty podle zákona o právu na informace o životním prostředí, podle kterého má úřad nárok pouze na náhradu nákladů (obdobně jako podle zákona o svobodném přístupu k informacím). Sazebník úhrad nákladů byl zveřejněn na stránkách Městského úřadu Holešov a za pořízení jednostranné kopie formátu A4 uvádí cenu 2,50 Kč. Ve věci vedla zástupkyně ochránce šetření, jehož výsledkem byla zpráva se závěrem, že městský úřad neměl právo požadovat po stěžovatelce za pořízení kopií správní poplatek, ale pouze úhradu nákladů za poskytnutí informací formou kopií. Úřad nepožadoval po stěžovatelce prokázání právního zájmu či jiného vážného důvodu pro nahlédnutí do spisu, čímž v podstatě akceptoval její žádost jako žádost o informace, nikoliv jako žádost o nahlédnutí do spisu ve smyslu správního řádu.

Podle tajemníka Městského úřadu Holešov sice udělal městský úřad chybu, že nepožadoval po stěžovatelce prokázání právního zájmu nebo jiného právního důvodu, přesto stěžovatelka nahlížela do spisu jako jiná osoba podle správního řádu. Zpoplatnění pořízených kopií dokumentů podle zákona o správních poplatcích tak bylo v pořádku. S tímto hodnocením zástupkyně ochránce nesouhlasila, opětovně poukázala na skutečnost, že úřad vůbec neposuzoval právní zájem či jiný vážný důvod jako podmínku pro umožnění nahlížení do spisu podle správního řádu, a v závěrečném stanovisku proto jako opatření k nápravě navrhla úřadu, aby vrátil finanční rozdíl mezi vybraným správním poplatkem a úhradou nákladů podle sazebníku úhrad dle zákona o svobodném přístupu k informacím.

Starosta města Holešov, jako osoba stojící v čele úřadu, na závěrečné stanovisko vůbec nereagoval. Zástupkyně ochránce proto využila oprávnění podle § 20 odst. 2 písm. a) zákona č. 349/1999 Sb., a obrátila se na Krajský úřad Zlínského kraje jakožto na úřad nadřízený. Ředitele krajského úřadu požádala, aby v dané věci provedl vůči Městskému úřadu Holešov úkony dozoru podle zákona o obcích a informoval ji o výsledku svých kroků. Krajský úřad však jako nesprávný úřední postup vytkl podřízenému stavebnímu úřadu pouze fakt, že nezkoumal právní zájem

stěžovatelky či jiný vážný důvod na poskytnutí kopií vyžadovaných dokumentů, a že o žádosti o pořízení kopií dokumentů ani o jejich poskytnutí nesepsal žádný protokol. Věcně se však krajský úřad spokojil s tvrzením vedoucího stavebního úřadu, že stěžovatelka závažné důvody pro vyhovění své žádosti uvedla ústně, a zároveň se při podání žádosti neodvolávala na právo na informace, ať již v obecném smyslu nebo ve smyslu práva na informace o životním prostředí.

Krajský úřad tedy zástupkyni ochránce nevyhověl, ačkoli dle jejího názoru jakékoliv pochybnosti o povaze a obsahu žádosti stěžovatelky musí jít nutně k tíži stavebního úřadu, který o věci nesepsal žádný protokol. V dané situaci, kdy žádost stěžovatelky bylo možné v souladu se současnou judikaturou posoudit jak jako žádost o informace, tak jako žádost o nahlédnutí do spisu dle správního řádu, je nutné vyjít z toho, že bez dostatečného důkazního podkladu na straně úřadu je nutno zvolit výklad pro žadatelku příznivější.

Vzhledem k tomu, že nedošlo k provedení opatření k nápravě, rozhodl se ochránce o tomto případě informovat Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky.

K tomu je nutné dodat, že ochránce ve svých souhrnných zprávách opakovaně upozornil na nutnost novelizovat zákon o správních poplatcích tak, aby se snížila výše poplatku za pořízení kopie dokumentu ze spisu na výši odpovídající nákladům na její pořízení. Platná výše předmětného správního poplatku je pozůstatkem z minulých dob, kdy kopírovací technika nebyla ještě běžná, a kopírování dokumentů nemohlo být běžnou součástí služeb poskytovaných veřejnou správou občanům.

V Brně dne 13. ledna 2011

JUDr. Pavel Varvařovský
veřejný ochránce práv